

competence in the process of teaching a foreign language (English) to them as an essential component of their professional competence. The following methods were used in the study: testing, questionnaires, interviews, etc. Their application has made it possible to determine the effectiveness of the implementation of modern information technologies as a powerful tool of foreign language self-educational competence of the future teachers of Physics. The multimedia educational complex in a foreign language with professional direction developed by students in collaboration with the teacher, as well as work on the creation of a professionally designed project provided an opportunity to intensify the educational process; implement interactive communication between all participants of the educational process (student - student, student - teacher, student - a group of students); simplify the academic performance rating; carry out continuous monitoring of students' progress; save time spent by a teacher on preparing for classes and creating handout; activate the formation of self-educational foreign language competence of the future teachers of Physics. Effective use of information computer technologies in the process of teaching foreign languages to students promotes the development of their self-education competence, which confirms the necessity of carrying out further studies at other non-linguistic specialties.

Keywords: foreign language self-educational competence, formation, future teachers of Physics, self-education.

Подано до редакції 25.10.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. Т. М. Яблонська

УДК: 371.13+37.015.3+372.4

Оксана Павлівна Ноздрова,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті представлено досвід організації проблемного навчання з використанням дидактичних ігор у процесі проходження педагогічної практики майбутніми учителями початкової школи. Аналізується сутність та роль проблемних методів навчання у формуванні професійно-творчого потенціалу майбутнього вчителя початкових класів та розглядаються особливості застосування проблемних дидактичних ігор, ситуацій для розвитку пізнавальної активності молодших школярів. Доведено, що проблемне навчання забезпечує якісне засвоєння основ наук, розвиток пізнавальної самостійності та творчих здібностей учнів, сприяє активізації навчальної та науково-дослідної роботи студентів.

Ключові слова: проблемне навчання, проблемні дидактичні ігри та ситуації, педагогічна практика, професійно-творчий потенціал майбутнього вчителя початкових класів.

Сучасний етап розбудови національної системи освіти підвищує вимоги до підготовки педагогів. Розв'язання цих завдань забезпечується поєднанням фундаментального науково-теоретичного та практично-методичного напрямів. Однією з форм цього поєднання виступає педагогічна практика – невід'ємна частина всього навчально-виховного процесу підготовки майбутнього фахівця початкової школи. Але вона сама потребує пошуку ефективних форм і методів її організації та проведення.

Прагнучи якомога краще проводити педпрактику та підготувати майбутнього спеціаліста до наступної діяльності, ми звернулися до проблемного навчання і використали його на педагогічній практиці студентів.

Практика засвідчила, що, оволодіваючи навичками проблемного навчання, студенти поступово переносять їх у свою практичну діяльність, навчаючи дітей умінь самостійно здобувати знання, робити вибір на користь активної діяльничної позиції в їх опануванні.

Одним із засобів піднесення пізнавальної активності учнів початкових класів є введення у педагогічну практику проблемного навчання, в основі якого лежить створення, виявлення школярами проблемних ситуацій, визначення і формування проблеми та її розв'язання учнями самостійно або під керівництвом учителя [1]. Доведено (І. Лернер, В. Лозова, В. Матюшкін, М. Махмутов), що проблемне навчання забезпечує якісне засвоєння основ наук, розвиток пізнавальної самостійності та творчих здібностей учнів. Саме за проблемного навчання діти самі здобувають нові знання, в них виробляються навички розумових операцій і дій, розвивається увага й увчлення, формується здатність відшукувати нові способи дій розв'язування проблемних завдань [3].

Зауважимо, що елементи проблемності використовуються в початкових класах, але, на жаль, ще недостатньо. На нашу думку, це пов'язано з тим, що інтенсивна пошукова діяльність не завжди посилює

учням цього віку.

Спостереження за навчанням школярів в умовах проблемно-пошукової діяльності показують, що одні учні самостійно і повністю виконують пізнавальні завдання, інші, правильно розпочавши розв'язування проблемної задачі, не встигають довести їх до кінця, деякі спроможні розпочати роботу тільки після одержання консультації від учителя, а дехто відчуває труднощі у виконанні завдання, навіть одержавши допомогу. Тому багато вчителів початкових класів уникають упроваджувати проблемність у навчальний процес. Відтак виникає суперечність між успішним розвитком теорії проблемного навчання та відставанням практики.

Проблемна ситуація означає, що у процесі діяльності дитина стикається з чимось новим, незрозумілим, невідомим, що тривожить її та дивує. Щоб учень прийняв і усвідомив проблемну ситуацію, йому необхідні певні знання, вміння оперувати ними. Тільки за такої умови проблемна ситуація переростає у проблему.

Використовуючи дидактичні ігри проблемного характеру, ми намагалися, щоб сутність будь-яких прийомів завжди зводилася до постановки перед молодшими школярами певного (звичайно, посиленого) завдання, розв'язанню якого підпорядковувалась вся подальша робота на уроці.

Мета статті полягає в представленні досвіду організації проблемного навчання з використанням дидактичних ігор під час проходження педагогічної практики майбутніми фахівцями початкової школи.

Завдання дослідження: виявити шляхи підвищення ефективності навчання у початковій школі при використанні ігрових проблемних ситуацій; визначити методи та прийоми використання проблемного навчання майбутніми вчителями початкової ланки освіти під час проходження педагогічної практики.

Вивчення досвіду науковців (Т. Кудрявцева, В. Лозової, В. Матюшкіна, І. Махмутова та інших) щодо застосування проблемного навчання дало нам змогу дійти висновку, що в початкових класах найдоцільнішими і найпоширенішими прийомами створення проблемних ситуацій є:

- а) зіткнення учнів із суперечливими фактами, явищами, які вимагають теоретичного пояснення;
- б) спонукання учнів до аналізу фактів і явищ, які логічно суперечать їхньому життєвому досвідові;
- в) спонукання до вибору із суперечливих фактів, висловлювань тих, які вважають правильними, і обґрунтування вибору;
- г) спонукання до самостійного порівняння, зіставлення фактів, явищ, дій;
- д) спонукання до висунування гіпотез, формулювання висновків та їх перевірки тощо [3].

Як відомо, ядром проблемного навчання є проблемні ситуації, в яких учні зіштовхуються з невідомим у системі відомого.

Цінність створення проблемно-пошукових ігрових ситуацій у початкових класах зумовлювалась тим, що, розв'язуючи їх, учні змушені були оперувати різними

прийомами логічного мислення. Знання завдяки цьому ставали більш міцними й осмисленими. За таких умов діти працювали весь урок зацікавлено, активно.

Проблемна ситуація виникала в результаті організації вчителем взаємодії учня з пізнавальним об'єктом, завдяки якому виявлялось пізнавальне протиріччя. Проблемна ситуація характеризувалась інтелектуальним ускладненням і потребою у вирішенні пізнавального протиріччя. Суть пізнавального протиріччя полягає в неможливості за допомогою знань, які має учень, і засобів діяльності вирішити протиріччя, тобто проблемна ситуація виникала тоді, коли думка, що рухалась визначеним руслом, зустрічала перепону, яка спонукала до пошуку шляхів подолання перешкод для досягнення мети [5]. Так, наприклад, у ході дослідження на уроках ознайомлення з довкіллям діти ставили проблемні запитання про рослинний і тваринний світ, про те, що привертало їхню увагу цікавим зовнішнім виглядом, поведінкою: «Чому білочка шубку змінює два рази на рік, а хутро на хвості тільки один раз? Чому мухи й комарі прилипають до павутини павука, а сам він швидко бігає по в'язкій павутині і не прилипає? У всіх птахів є крила, щоб літати високо й далеко, а у курки є теж крила; чому вона не літає? У всіх птахів колір пір'я такий, щоб бути непомітними для ворогів, чому ж снігур такий яскравий? У нього немає ворогів? Якщо в людині багато води, чому вона не хлюпає, коли ми стрибаємо? Земля кругла, тоді чому ми ніколи не падаємо, чому не летіється вода з рік, морів, океанів? Чому вода належить до неживої природи, вона ж рухається в річці, тече?».

У ході експериментальної роботи студенти створювали ситуацію ускладнення, в якій учні усвідомлювали недостатність своїх знань, умінь для розв'язання протиріччя. Так, під час ознайомлення учнів з темою «Тверді предмети, рідини, газоподібні речовини» на уроці ознайомлення з навколишнім світом ми пропонували дітям нескладне експериментування, досліди, які доступні 6-7-річним школярам. Вчитель пропонував дітям розглянути предмети й самостійно або з його допомогою розмістити праворуч від себе тверді предмети, ліворуч – рідини, а також розпізнати їхні властивості, зокрема те, які вони на дотик.

Під час бесіди ставились такі запитання: чи може змінюватися форма предметів? Чому ти так гадаєш? Які їхні властивості? Чи змінюється форма рідин? Чому ти думаєш так, а не інакше? Якої форми може набувати рідина? Чим різняться між собою тверді предмети та рідини?

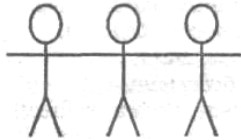
Щоб відповісти на ці запитання, діти мали виконати ряд практичних дій пошукового характеру.

Під час виконання практичних завдань діти намагались у будь-який спосіб змінити форму рідин та предметів (стукали, натискали на тверді предмети, переливали рідини тощо), вони ознайомлювались з основними властивостями твердих предметів та рідин і доходили висновку:

- рідини текучі, набирають форми посудини, в яку їх налито;

• головна якість твердих предметів – їхня власна твердість; вони здатні зберігати форму за звичайних умов.

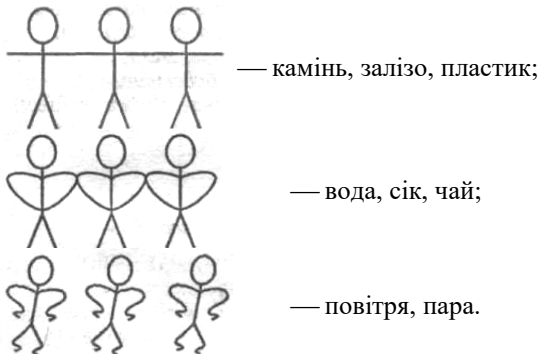
Вчитель разом з учнями знаходив у класі всі тверді предмети (стіл, стільці, підлога, виделка, книга) і ставив запитання: «Чому ці предмети тверді? Що знаходиться всередині столу?». У ході дослідження вчитель відкривав «секрет»: «Всередині кожного твердого предмета живуть чоловічки. Вони міцно тримаються за руки, щоб нічого не трапилось».

Потім учні називали рідини: чай, вода, молоко. Проводився експеримент із водою, що збуджував у дітей емоційний пізнавальний відгук на об'єкт природи, дивував їх, розвивав потяг до пошуків самостійних шляхів пізнання.

Дидактична гра «Маленькі чоловічки»

Вчитель називає слова, а діти малюють «чоловічків» до цих слів.

Учні вчилися будувати моделі будь-якого конкретного предмету:

Вчитель пояснював, що у воді також живуть чоловічки, але питав: «Як же їм тримати свої рученята, щоб крізь воду змогли пройти тверді предмети?». Пояснення вчителя: «Чоловічки тримають руки на поясі, але торкаються один одного ліктями».

Коли діти були вже ознайомлені з теплопровідністю речовин, з властивостями м'яких, сипких, густих речовин, були створені наступні проблемні ситуації:

- Як зробити пластилін м'яким без додання, дихання, теплої води?

- На дроті закріплені воскові шарики. Як зробити, щоб вони впали самі (не можна підігрівати їх, торкатись руками)?

- Як відправити Снігуроньку, пластилінового чоловічка на Північ чи як їх зберегти на Півдні влітку?

- Як зберегти молоко холодним без холодильника?

- Ви у лісі взимку, побачили дві хатинки: дерев'яну та кам'яну. Куди ви зайдете?

- У вашої ляльки Оленки день народження. Немає цукерок, але є цукор. Чи можна зробити для гостей цукерки?

- З чого можна зробити ключ? (Вчитель пропонує варіанти: камінь, вода (якщо заморозити), метал, пластилін, скло). З якого матеріалу ключ буде надійним? Чому?

У ході дослідження проблемна ситуація виникала також при спонуканні дітей до розв'язування нових задач знайомими, відомими способами. Так, на уроці трудового навчання діти робили вітальні листівки для Карлсона. Малюк звертався до дітей з проханням подарувати другові гарний подарунок на день народження. У ході обговорення діти дійшли висновку, що найкращий подарунок – це вітальна листівка, яка зроблена власними руками. Вчитель запитав: «Скільки вітальних листівок ви можете зробити під час заняття?». Діти вважали, що одну. Але вчитель заперечував і показував 30 чистих листків паперу. Була проведена дидактична гра «Подарунок», під час якої діти звертались до «чарівної скарбнички», тому що необхідно було встановити, чим вітальні листівки повинні відрізнятися: формою, кольором, прикрасами. Учні працювали у такій послідовності: спочатку заповнювали ящики «чарівної скарбнички». У перший розміщали різні форми (овал, ромб, серце, круг); у другий – різні кольори (червоний, синій, жовтий); у третій – прикраси (сонце, квітка, намистинки).

Під час гри школярі брали з першого ящика одну форму та з'єднували її з будь-яким кольором, викладали прикраси. Переможцем ставав той ряд, який швидше й охайніше виконає завдання. Діти зрозуміли логіку дій і самі комбінували форму, колір, прикраси. Ця робота збуджувала інтерес, спрямовувала пізнання, спонукала до міркувань. Після цієї роботи була проведена дидактична гра «Інтерв'ю», мета якої – удосконалити вміння добирати слова на певну букву, відповідати на запитання (розвиває творчу уяву, творче мислення).

Хід гри

Учні виготовили вітальні листівки. Кожна з них мала різну форму, колір, прикраси.

Ведучий називав букву (з якої починались назви геометричних фігур, різних форм, які були зображені на вітальних листівках), з якої мають починатися відповіді гравців, а потім, звертаючись до них, ставив запитання: «Хто?», «Який?», «Що робив?», «Куди?», «З ким?», «Коли?», «Чому?», «Що сталося?» тощо. Гравець мав відповідати швидко, не затримуючись. Наприклад, назвали букву К.

Круг, кольоровий, котився, коло річки, коли зійшло сонце...

Виграв той, хто давав останню відповідь на запитання.

На уроці з розвитку мовлення дітям був запропонований текст, на матеріалі якого вчитель ознайомив учнів із переносним значенням слів.

«Прийшла весна. Сніг і кригу розтопила, берізку розбудила. Густим килимом вкрила землю молода трава. Позолотило весняне сонце обличчя діточок».

Вчитель повідомлював, що для цього тексту-опису Незнайко намалював малюнки (дівчинка розпала багаття і підігріває воду; берізка відкрила очі; бавовняний килим лежить у лісі; на щічках дітей золото). Ці малюнки викликали у дітей здивування та захоплення. Вони зрозуміли, що слова в тексті вжиті не в звичайному значенні, але учні не змогли пояснити причину цього явища. Далі вчитель формулював проблему: «Чому одне й те ж саме слово може бути використано в іншому значенні?».

Вчитель також спонукав учнів до складання речень, в яких ці слова вживалися б у своєму звичайному значенні:

- Хлопчик розтопив грубу.
- Мама розбудила доньку вранці.
- Бабуся вкрилась ковдрою та заснула.

Для вирішення цієї проблеми вчитель пропонував порівняти ці речення з текстом-описом. За допомогою експериментатора робився висновок: значення з одного предмета можна перенести на інший предмет. Але далі, у ході експерименту, виникала нова проблема: не завжди дії, прикмети одного предмету можна переносити на інший. Під час дослідження робився висновок, що це можливо тільки тоді, коли є схожість. Перевірка гіпотези проводилась за допомогою дидактичної гри «*Впіймай рибку*», метою якої було вдосконалення практичних навичок й умінь вживання слів із переносним значенням.

Дидактична гра «Впіймай рибку»

Мета: вдосконалення практичних навичок й умінь, вживання слів із переносним значенням.

Обладнання: таблиця з малюнком акваріума, рибки.

Хід гри

В акваріумі знаходяться паперові рибки, на яких записано словосполучення і вказано бал за правильно розв'язане завдання. До рибки прикріплена скріпка. На кінці вудочки магніт. Учні ловлять вудочкою рибок. Перемагає той, хто набрав найбільше балів.

Теплий ранок – тепла зустріч.

Залізний цвях – залізний характер.

Золоте намисто – золоті руки.

Під час проведення дослідження ми переконались, що саме операція порівняння є безпосереднім поштовхом до виникнення проблемної ситуації. Ще К. Ушинський зауважував, що порівняння є основою всякого розуміння і мислення, все нове пізнається через порівняння [3]. Такої ж думки дотримувались і психологи Д. Богоявленська та Н. Менчинська: «По-

рівняння являє собою розумову діяльність, у процесі якої відбувається виокремлення певних ознак, знаходження спільних і відмінних рис, властивих речам і явищам, і на підставі цього їх узагальнення, підведення під поняття. Відтак, порівняння виступає як обов'язкова умова будь-якої абстракції та будь-якого узагальнення» [2].

Спираючись на ці положення вчених, створювали проблемні ситуації на основі порівняння. Для цього використали на уроці з розвитку мовлення дидактичну гру «*Порівняйте*».

Дидактична гра «Порівняйте»

Вчитель пропонує: «Визначте різницю у значенні слова «добрий» у таких словосполученнях: добрий дід, добрий борщ і добрий слух. Про що це свідчить? Про жовтий колір часто кажуть золотий, бо золото жовте. Порівняйте: золоте листя, золота осінь, золотий клен. А чому люди говорять золота голова?»

Наступне завдання: той, хто правильно придумає речення зі словосполученнями, отримує бал. Виграє той, хто набере найбільшу кількість балів.

На уроках із розвитку мовлення, які вимагали від учнів створення словесних описів, збагачення та розширення запасу слів, використовували проблемну гру «*Чашечка*», в основу якої покладений прийом аналізу слова, запропонований Ш. Амонашвілі [1]. Ця гра була проведена для того, щоб накопичення епітетів не перетворювалось у їх автоматичне заучування, а допомагало розвитку мислення школярів. При цьому вчитель свідомо «робив помилки» в аналізі. Завдання дітей було «спіймати» визначення вчителя в долоні, складені «чашечкою» та після секундного обдумування підтвердити його думку або спростувати, витримавши «інтелектуальний бій». Тема нашого уроку була «Золота осінь», тому ми створили необхідний емоційний настрій. На кожну парту поклали барвистий осінній листок, а на столі вчителя стояв букет з осіннього листя. До класу завітав їжачок, а на його голках – малюнки різних листків. Діти «ловили» визначення вчителя у «чашечки» долонь, потім хором повторювали запропоноване визначення.

Розглядаючи різні види проблемно-пошукових завдань на уроках математики, ми дійшли висновку, що найбільший вплив на розвиток пізнавальної активності школярів мають вправи: 1) логічного змісту; 2) комбінаторні; 3) з елементами дослідження; 4) на кмітливість. Наведемо їх зразки:

1. Два хлопчики грали на гітарі, а один – на балайці. На якому інструменті грав Юрко, якщо Михайлик із Петриком та Петрик з Юрком грали на різних інструментах?

2) У Тетянчинім портфелі два зошити в лінійку і два – в клітинку. Вона бере навмання 1 зошит. Яким він може бути?

Відповідь: Або в лінійку, або в клітинку.

Якщо дівчинка візьме навмання 2 зошити, то якими вони можуть бути?

Відповідь: Один у лінійку і один у клітинку, або

два у лінійку, або два у клітинку.

Коли вона візьме навмання 3 зошити, то якими вони можуть бути?

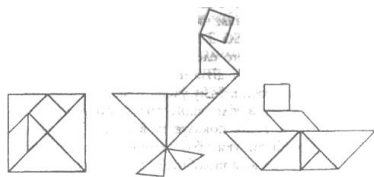
Відповідь: Два в клітинку і один у лінійку, або два – в лінійку та один у клітинку або три в клітинку, 3 в лінійку.

3) На скільки частин буде поділено відрізок, якщо на ньому розмістити одну точку? 2 (3, 4 і т.д.) точки?

Скільки точок потрібно розмістити на відрізку, щоб поділити його на 2 (3, 4 і т.д.) частини?

При виконанні цього завдання учні доходили висновку, що частин буде на одну більше від кількості точок. Вони вже не розгублювалися, стикаючись із складнішими вправами, що передбачали дослідження.

4) Діти складали фігури за зразками (гра «Танграм»).

Ми використовували такий метод проблемного навчання, як проблемний виклад, який поєднувався з евристичною бесідою. Таким чином, монологічна форма поєднувалась із діалогічною. Наші дослідження засвідчили, що проблемний виклад матеріалу утримував увагу молодших школярів від 5-6 хвилин на уроці. В евристичній бесіді школярі під керівництвом учителя розв'язували проблемне завдання за частинами, етапами, а допомагав учням це зробити ланцюжок запитань, які логічно слідували одне за одним.

Отже, ми в ході експерименту застосовували на уроках проблемні ігрові завдання. Найвні в них суперечності викликали дискусію, спонукали до роздумів, пошуків і певних висновків.

Школярам подобалось самостійно порівнювати, зіставляти певні факти і явища, узагальнювати певні закономірності, виводити правила. А потім вони звіряли свої міркування з матеріалом підручника. Такі вправи не тільки розвивали мислення учнів, а й підсилювали упевненість, віру в свої здібності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лозова В. І. Пізнавальна активність школярів [навч. посібник для пед. ін-тів / В. І. Лозова. – Харків: Освіта, 1990. – 89 с.
2. Маркова А. К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте / А. К. Маркова. – М.: Просвещение, 1983. – 96 с.
3. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в

У ході експерименту було ще раз доведено, що навчальна діяльність учнів початкової школи повинна поєднуватися з елементами гри, тобто навчання повинне відбуватися через гру. Особливо приваблювали дітей такі ситуації, коли вони переконувались, що їм бракує знань, і відчували потребу набути нових для того, щоб відповісти на поставлене питання. Спонукали учнів до активного мислення на уроках різноманітні цікаві вправи, кросворди, чайнворди, анаграми, тому на кожному уроці звучали слова: «Поміркуємо!».

Втім ми враховували, що створення лише проблемних ігрових ситуацій недостатньо для того, щоб першокласники засвоїли навчальний матеріал. Вони лише стимулювали пошук, а наше завдання було показати, що розв'язання проблеми можливе лише через міцні та систематизовані знання.

У результаті ми дійшли висновку, що створення проблемних ігрових ситуацій – один зі шляхів організації навчальної діяльності учнів, який спільно з іншими методами навчання допомагав кращому і раціональнішому засвоєнню навчального матеріалу.

Проблемна побудова навчального процесу давала глибокі, стійкі, а найголовніше – системні й цілісні знання, оскільки учні здобували знання самостійно. Тому вирішення навчальних проблем викликало захоплення навчальним предметом; допомагало учням випробувати свої сили і самостійно добувати нові знання; привчало переборювати труднощі та давало імпульс розвитку.

Використання дидактичних ігор проблемного характеру позитивно відбилосся: а) в інтересі молодших школярів до навчального матеріалу та процесу навчання; б) в умінні використовувати знання в різних ситуаціях;

в) в характері самостійної діяльності; г) в умінні розв'язувати завдання різного рівня складності.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в теоретичному обґрунтуванні методики підготовки студентів до використання проблемних технологій у різних видах діяльності молодших школярів.

мышления и обучении / А. М. Матюшкин. – М.: Наука, 1972. – 208 с.

4. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе / М. И. Махмутов. – М.: Просвещение, 1977. – 240 с.

5. Ретюнских Л. Т. Философия игры / Л. Т. Ретюнских. – М.: Вузовская книга, 2002. – С. 18-20.

REFERENCES

1. Lozova, V. I. (1990). *Piznavalna aktyvnist shkoliariv* [Cognitive activity of school students: textbook for university students]. Kharkiv: Osvita [in Ukrainian].
2. Markova, A. K. (1983). *Formirovanie motivatsii ucheniya v shkolnom vozraste* [Forming educational motiva-

tion in school age]. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].

3. Matyushkin, A. M. (1972). *Problemye situatsii v myshlenii i obuchenii* [Problem situations in thinking and learning]. Moscow: Nauka [in Russian].

4. Makhmutov, M. I. (1977). *Organizatsiya*

problemnogo obucheniya v shkole [Organisation of problem teaching at school]. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].

5. Retyunskikh, L. T. (2002.) *Filosofiya igry [Philosophy of a game]. Moscow: Vuzovskaya kniga [in Russian].*

Оксана Павловна Ноздрова,
кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРОХОЖДЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ БУДУЩИМИ УЧИТЕЛЯМИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

В статье проанализировано состояние исследуемой проблемы в психологической, педагогической и методической литературе; раскрыта роль проблемно-поисковой игровой ситуации, ее возможности в стимулировании познавательной активности личности; рассмотрены разные виды дидактических игр проблемного характера. В работе представлен опыт организации проблемного обучения с использованием дидактических игр в процессе прохождения педагогической практики будущими учителями начальной школы. Проанализирована сущность и роль проблемных методов обучения для формирования профессионального творческого потенциала будущих учителей начальных классов; рассматриваются особенности использования проблемных дидактических игр, ситуаций для развития познавательной активности младших школьников. Доказано, что проблемное обучение способствует качественному усвоению основ наук, развитию познавательной самостоятельности и творческих способностей учеников, активизации учебной и научно-исследовательской работы студентов. Использование дидактических игр проблемного характера стимулировало учеников к активному мышлению, возникновению предположений, анализу и обобщению, сравнению. Подчеркивается, что проблемное обучение способствует развитию интеллектуальной рефлексии, способностей личности, а также является гарантией эффективности учебной деятельности и процесса учения. С помощью проблемных дидактических игр складываются психологические предпосылки возникновения и развития интереса к познавательной деятельности.

Ключевые слова: проблемное обучение, проблемные дидактические игры и ситуации, педагогическая практика, профессионально-творческий потенциал будущего учителя начальных классов.

Oksana Nozdrova,
*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor, Department of Pedagogy,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine*

USE OF PROBLEM-BASED TEACHING IN THE PROCESS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' TEACHING PRACTICE

The article deals with the issue of problem-based teaching which involves creating and revealing "problematic situations" by school students, its determination and searching for ways of its solution independently or together with a teacher and classmates. In order to prepare the Ushynsky University students (majoring in Primary education) for professional activities, they were suggested to use the elements of problem-based teaching during their teaching practice at the lessons with primary school students. The experiment made it possible to make some conclusions. Learning activities of primary school students should be combined with elements of games. The most appropriate and popular methods of creating "problem situations" for primary school children are the following: make them face the contradictory facts and phenomena which should be theoretically explained; encouraging them to consider the events and facts which logically contradict their life experience; encouraging them to compare the contradictory facts and discuss them; making conclusions, etc. Children especially appreciated the situations when they had a lack of knowledge, so they felt the need for learning something new to answer a question or to solve a problem. Though it is obvious that using just problem-based teaching methods is not enough for children to acquire new knowledge and master new abilities and skills. This method just stimulates the search for a solution of a "problem", which can be achieved only with the help of profound knowledge. Besides, the peculiarity of this method is that this knowledge is acquired by students independently. The problem-based teaching should be combined with other teaching methods and techniques so it could make the educational process efficient. The use of didactic games as a tool of problem-based teaching has resulted in the increase of junior school students' interest in the educational process; in the development of the ability to use the obtained knowledge in different situations, skills of independent educational activities, etc.

Keywords: problem-based teaching, problem-based didactic games and situations, teaching practice, professional and creative potential of a primary school teacher.

Подано до редакції 25.10.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. І. В. Бужина